

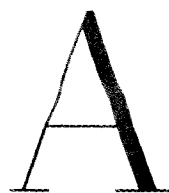

DORA KAŠTRUN, ILUSTRATORKA

Vsi se bojujemo s pingvinikom v sebi

Serija kratkih komičnih stripov *Žabci*, ki je nedavno izšla pri založbi VigeVageKnjige, obravnava raznovrstne tematike: kapitalizem, vero, homofobijo, umetnost, modo ... Toda vsem je skupno, da vsebuje žabjo interpretacijo človeškega sveta, od česar nas le še korak loči do prvovrstnega humorja – in ta korak je bil storjen. Avtorica Dora Kaštrun, diplomirana oblikovalka vizualnih komunikacij, ki ravnokar končuje magistrski študij ilustracije na ALUO, v delu prepleta in dopolnjuje vse tri vrste komike: situacijsko, karakterno in besedno.

Lucijan Zalokar

čprav žabčevska samosvojost bralca nasmeje na še tako zamorjen dan aprilskega lockdowna, pingvin Marko, glavni stranski lik, najbolje zajame duha časa. Njegova brezkompromisna naveličanost, ki mestoma meji na aroganco, je tako iskrena, da bi se še Voltairov Kandid nemudoma potistovetil z njim.

Kaj je bilo prej: jajce ali pingvin?
Omleta! (*smeh*) Najbrž kar oboje hkrati, saj je moj pingvin jajčaste oblike.

Zakaj je tako slabe volje?

Ker je bil nesojen, nenačrtovan. Na začetku sta bila zgolj žabca, potem pa sem potrebovala dodaten lik za preostale vloge. Iskala sem žival, ki bi bila najmanj povezana z žabami. Pingvin je kar ustrežal temu kriteriju.

Je morda žalosten tudi zato, ker je sam? Pingvini so znani po tem, da vse življenje preživijo z enim partnerjem ...

Malo je izgubljen v svetu, kjer nikamor ne pripada. Toda ljudje sploh ne vedo, da je v resnici pozitivno naravnani.

Aja?

Ja.

Nisem dobil tega občutka.

(*smeh*) Optimist je zato, ker mu gre vse na živce, vse mu je grozno, on pa še vedno vztraja, nikoli se ne bo vzdal. V svojem bistvu je večni optimist, ampak tega ne kaže navzven.

Kakšen tip osebnosti je torej pingvinik?

Uf, to pa so že vprašanja na nivoju. Nočem govoriti poimensko.

Ni treba.

S tem likom se je povezal veliko ljudi. Prejema res dobre odzive. Verjetno vsi nosimo v sebi tega pingvinika, s katerim se bojujemo. Nekateri več, drugi manj.

V vas ga mora biti kar precej. »Povod za nastanek je bil trenutek avtoričine cinične naveličanosti sveta,« piše na spletni strani založbe.

Morda res. Še vedno je veliko stvari, ki jih ne razumem v družbi. Krivice, nasilje, podlosti, uničevanje ... Moj način bojevanja je humor: na ta način se distanciram od groznih stvari, ki se dogajajo. Ampak ta stavek se nanaša na moje občutke, ko sem začela delati stripe, iz katerih je naposled nastala ta knjiga. Prvi je bil tisti v kuhinji, kjer prvi žabec vpraša drugega, ali joče, ker reže čebulo – v resnici pa si je odrezal prst. V tistem obdobju sem bila v rahlo naveličanem *moodu*, od tod opis, ki ga omenjate ... Končni izdelek, torej *Žabci*, ni zares ciničen. Morda izvirajo iz cinizma, potem pa so se razvili v bolj dobrodušno naravnano pripoved.

Je ilustracija s čebulo nastala iz osebnih izkušenj?

Ne, ne, doslej sem jokala samo zaradi čebule, ne zaradi prstov.

Zdi se, da vas zanima, kako različno interpretiramo iste pojave in kaj se zgodi, če na neko stvar pogledamo z nasprotno perspektive? S tem ste se ukvarjali že v animaciji *Ribja juha*.

Po mojem mnenju mora humor vse-

bovati čim več teh momentov: aha, jaz vidim to, v resnici pa je nekaj drugega. Momentov presenečenja. Sicer pa zelo spontano ugotavljam, katere tematike me zanimajo. Še vedno odkrivam, kaj pritegne mojo pozornost pri umetnosti in ustvarjanju; dopuščam, da se to spremeni.

Kaj vsebuje živalski pogled na svet?

Stvari vidijo bolj preprosto, bolj naivno, bolj dobesedno. Ampak hkrati lucidno.

Koncept dveh junakov ste zastavili tako, da ni mogoče ugotoviti, ali gre za žabca ali žabi ...

Na začetku sem mislila, da bosta vse vloge, tudi ženske, igrala samo onadva. Če bi hotela narisati štos, v katerem je nekdo noseč, bi bil to pač eden od njiju. Potem sem zaradi lažjega razumevanja vključila druge like, toda zanju bi še vedno rekla, da sta nedoločljiva ... Nikoli ju nisem videla v luči, da sta strogo moškega ali strogo ženskega spola. Ker je knjiga nastajala spontano, so se nekatere ideje malo oddaljile od prvotnega plana.

Katere?

Predvsem sem imela v mislih to, da so v pripoved vstopili drugi liki.

Žabca vse pojave v knjigi dojema ta smrtno resno?

Ja, smrtno resno.

Kaj pa bi jima bilo smešno?

Morda bi jima bil blizu banalen in preprost humor, ki je smešen otrokom.

V knjigi je nekaj črnega humorja ...

Aja?

No, samomor ...

Da, ta prizor je pravzaprav eden mojih najljubših.

Ampak raje se ustaviva tukaj, drugače bralcu tega intervjuja poveva že preveč. Se kdaj samocenzurirate?

Ne pogosto. Poskušam najti kakovostne štose. Teme, ki jih obravnavam v svojih delih, se mi zdijo pomembne, ker se ljudje soočamo z njimi v vsakodnevnem življenju. Detabuizaciji, preizpraševanju in razmisleku v umetnosti pripisujem velik pomen; v prihodnje bi rada počela še več takšnih projektov.

Kaj bi radi detabuizirali?

Večinoma tematike, ki sem se jih dotaknila že v *Žabcih*. Marko se ves čas nanaša na depresijo. V enem stripu se pozabavam iz besede homofobija. V drugem spregovorim o dvoličnosti soočanja z okoljsko krizo: nonstop govorimo o škodljivosti plastike, potem pa na plažo prinesemo ogromne napihljive pelikane, da se fotografiramo za instagram.

Pohecate se tudi iz našega materializma: vsi molimo k bogu, da želimo imeti hišo na morju, on pa nam pošlje cunami.

Pri stripu *Hiša na morju* sem bolj razmišljala o tem, da so včasih naše želje eno, medtem ko ima življenje povsem druge načrte. Bog v tem stripu je kot en trol. Malo potrola ljudi. Podobna tematika je v tistem stripu, ko žabca razmišljata, ali bi vzela dopust. Na koncu ga res vzameta – ampak delavcem. Pa tisti: »Kaj vse bi dal, da ne bi bilo več treba delati? Vsak dan bi delal za to!« Ogromno ljudi čas razporedi tako, da pol dneva počnejo stvari, ki jim ne pomenijo nič razen tega, da si zagotovijo preživetje.

Kako vi razporejate svoj čas?

Čas frči čisto po svoje. Poskušam se čim večkrat usesiti za mizo in spraviti k delu, ampak je težko. (*smeh*) Sicer živim v Ljubljani, trenutno pa sem doma na Gorenjskem, kjer skrbim za brata s posebnimi potrebami. Tukaj je veliko gozdov, kjer se lahko sprehajam, kar pogrešam v prestolnici. Kar pa se ilustracije tiče, dobivam precej naročil, tako manjših kot večjih. Pri mojem poklicu mi je všeč, da je vsak projekt nekoliko drugačen. Vsakič se lotiš nove stvari in rešuješ nove probleme.

S katerimi projekti se ukvarjate trenutno?

V ospredju je magisterij. Spet pripravljam animacijo; upam, da bolj na nivoju kot tista, ki ste jo že omenili. Prej ste rekli, da iščem različne interpretacije istih pojavov ... Če razmišljam o scenariju za magistrsko nalogo, to drži. V zgodbi imam lik, ki se dobredno spremeni, je na meji domišljjskega, no, je precej domišljjski ...

Lahko poveste kaj več? Ali je zgodba skrivnost?

Babica gre s kužkom na sprehod, žoga mu pade v jezero – najbrž Koseški bajer –, zato je najprej jezna nanj, sčasoma pa se omehča, ko jo tako žalostno gleda. Odloči se, da bo šla v vodo po žogico, potem pa se začne dogajati: v vodi nekoga sreča ...

V vaših delih je veliko vode, živali ... Vam je narava vir navdiha?

V naravi se rada sproščam, rada grem na sprehod in tam se pogosto utrne kakšna ideja. Toda to, da je narava vir navdiha, je tako pogost kliše. Dejstvo je, da je narava del nas. Če živiš na Zemlji, si že v *faking* naravi. (*smeh*) Živali v svoja dela rada vključujem na basenski ravni: z njimi se lahko povežemo, saj smo si blizu, hkrati pa nam niso enake, zato ohranjamo neko distanco.

Kako dojemate vlogo umetnosti – omejuje se na vaše strokovno področje – v družbi?

Lahko interpretira in hkrati podaja mnenje. Mislim, da sta ti dve vlogi najmočnejši. Kot umetnik težko ostaneš neopredeljen.

Torej je vsaka umetnost politična?

Ja, če jo spustiš v prostor. Ampak s tem se ne obremenjujem. Predvsem si prizadevam, da so moji izdelki kakovostno narejeni z obrtniškega vidika. Ko zadevo enkrat objavim, začne živeti svoje življenje, ki ga ne morem nadzirati.

Da je narava vir navdiha, je tako pogost kliše. Dejstvo je, da je narava del nas. Če živiš na Zemlji, si že v *faking* naravi.

Končni izdelek, torej *Žabci*, ni zares ciničen. Morda izvirajo iz cinizma, potem pa so se razvili v bolj dobrodušno pripoved.

Dora Kaštrun pripisuje velik pomen detabuizaciji v umetnosti.

